

มะเร็งลำไส้ใหญ่กับการดูแลตนเอง โดย Min Sen Health

มะเร็งคือ สภาวะที่เซลล์ในร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่เป็นอันตราย ที่พร้อมจะมีการแพร่กระจาย และลามเข้าไปสู่อวัยวะอื่น และกระจายตัวไปได้ไกล ๆ มะเร็งลำไส้ใหญ่ คือ มะเร็งที่เกิดที่ส่วนลำไส้ใหญ่จนถึงปลายส่วนที่ติดกับทวารหนัก โดยมากเริ่มจากติ่งเนื้อขนาดเล็ก ๆ ก่อนที่จะขยายขนาด การมีติ่งเนื้อในลำไส้ใหญ่สามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรม และเมื่ออายุมากขึ้น ติ่งเนื้อนี้จะกลายเป็นมะเร็งได้

อุบัติการณ์ มักพบในคนที่อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป และพบมากเป็นอันดับ 3 ของมะเร็งทั้งหมดทั้งชายและหญิง พบมากในอเมริกาเหนือ ออสเตรเลีย ยุโรปเหนือ ไทยพบมากเป็นอันดับ 3 ของมะเร็งในชาย อันดับ 5 ในมะเร็งในหญิง พ่อแม่ พี่น้อง ลูก เป็นโรคนี้อันตราย 1 คน มีความเสี่ยง 2-3 เท่า

อาการที่พบ คือ ท้องผูก ท้องเสีย หรือมีลักษณะของอุจจาระที่เปลี่ยนไป เช่น การถ่ายเป็นเลือด ถ่ายไม่สุด อาจมีปวดท้อง แน่นอึดอัดบริเวณท้องเหมือนมีแก๊สในท้อง ในระยะหลัง ๆ มักจะมีน้ำหนักลดลงโดยไม่ทราบสาเหตุ อ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย

สาเหตุ โดยมากไม่ทราบแน่ชัด แต่อาจพบร่วมกับการกลายพันธุ์ของยีน การรับประทานอาหารที่มีไขมันสูงและกากใยอาหารต่ำ การอักเสบของลำไส้หรือพวกที่มีแผลเรื้อรัง เช่น Crohn's Disease การที่ไม่ค่อยได้ออกกำลังกาย การสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ เบาหวาน และโรคอ้วน การรับการฉายแสงในการรักษามะเร็งบริเวณช่องท้อง

การวินิจฉัย จากอาการท้องผูก ท้องเสีย ถ่ายผิดปกติ การตรวจเลือดดูระดับของ CEA ซึ่งเป็นสารที่ถูกสร้างขึ้นเมื่อร่างกายเป็นมะเร็ง และยังใช้ในการติดตามการรักษาของโรคในภายหลังได้

การป้องกัน คือ

1. การลดอาหารเนื้อแดง เนื้อที่ผ่านกระบวนการ เนื้อสัตว์ที่ผ่านการทอด ปิ้ง หรือย่าง อาหารเค็มหรือหมักดอง อาหารที่มีแป้งหรือไขมันสูง รวมทั้งลดแอลกอฮอล์ และสูบบุหรี่ ทานผักผลไม้ที่มีความหลากหลาย มีกากใย เพื่อช่วยการขับถ่าย และมีสารต้านอนุมูลอิสระในผักผลไม้ที่จะช่วยต้านการเกิดโรคมะเร็ง
2. การออกกำลังกายสม่ำเสมอ เลือกรูปแบบที่ร่างกายได้เคลื่อนไหวอย่างน้อย 30 นาทีต่อวัน การควบคุม น้ำหนักไม่ให้อ้วน
3. การทานยา Aspirin อาจช่วยลดอุบัติการณ์ของมะเร็งลำไส้ใหญ่ โดยทาน 300-1200 มิลลิกรัม เป็นเวลา 5 ปี จะลดความเสี่ยงได้ 37 % หากทานต่อเนื่อง 10 ปี จะลดความเสี่ยงได้ 74 % (ทานมากกว่า 300 มิลลิกรัม) ซึ่งจะใช้เฉพาะในรายที่มีความเสี่ยงสูง
4. การตรวจคัดกรองมะเร็งลำไส้ใหญ่ก่อนอายุ 50 ปี ในกลุ่มเสี่ยง คือ คนที่มีคนในครอบครัวเป็นโรคนี้อันตราย และตรวจอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการตรวจหาเลือดในอุจจาระ การเอกซเรย์ลำไส้ใหญ่ การส่องกล้องตรวจ และการตรวจ CEA

การแบ่งเป็นระยะ ของมะเร็งลำไส้ใหญ่ตาม Duke แบ่งได้ 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 0 carcinoma in situ เป็นระยะที่พบเซลล์ผิดปกติ (อาจไม่ใช่มะเร็ง) บริเวณชั้นเยื่อเมือกด้านในของลำไส้ใหญ่ (ไม่ค่อยแสดงอาการ)

ระยะที่ 1 เป็นระยะที่มีเซลล์มะเร็งลุกลามจากชั้นเมือกข้างใน ไปยังชั้นกล้ามเนื้อ (ไม่มีอาการ)

ระยะที่ 2 มีการแบ่งออกเป็น 3 ระยะ โดยระยะนี้มีโอกาสรอดชีวิตที่ 5 ปี ได้ถึง 70 %

2A เป็นระยะที่เซลล์มะเร็งลุกลามไปถึงชั้นเยื่อเมือกด้านนอกของลำไส้ใหญ่

2B เป็นระยะที่เซลล์มะเร็งลุกลามทะลุเยื่อเมือกด้านนอกของลำไส้ใหญ่ แต่ยังไม่มีการลามไปยังอวัยวะข้างเคียง

2C เป็นระยะที่เซลล์มะเร็งลุกลามออกมาทะลุเยื่อเมือกด้านนอก ร่วมกับมีการลุกลามไปยังอวัยวะข้างเคียง

ระยะที่ 3 เป็นระยะที่เซลล์มะเร็งมีการแพร่กระจายไปยังต่อมน้ำเหลืองที่อยู่ใกล้ลำไส้ใหญ่ ระยะนี้มีอัตราการรอดชีวิตที่ 5 ปี ได้ถึง 60 %

3A กระจายอยู่ในเยื่อเมือกด้านในของลำไส้ใหญ่ ไม่เกินชั้นกล้ามเนื้อ และไปยังต่อมน้ำเหลืองใกล้เคียงไม่เกิน 3 ต่อมน

3B การกระจายทะลุ เยื่อเมือกด้านนอกของลำไส้ใหญ่ และลามไปต่อมน้ำเหลืองไม่เกิน 3 ต่อมน

3C การกระจายทะลุเยื่อเมือกด้านนอกของลำไส้ใหญ่ ร่วมกับลามไปยังต่อมน้ำเหลืองใกล้เคียง 4-6 ต่อมน

ระยะที่ 4 เป็นระยะที่เซลล์มะเร็งแพร่กระจายไปยังต่อมน้ำเหลืองที่อยู่ไกลจากลำไส้ใหญ่ เช่น ไปยัง ตับ ปอด กระดูก ระยะนี้ยังมีอัตราการรอดชีวิตที่ 5 ปี ได้ประมาณ 10 %

การรักษา มีทั้งการผ่าตัด การใช้เคมีบำบัด และการฉายแสงรักษา รวมถึงเทคนิคสมัยใหม่ คือ การรักษาที่สามารถทำลายเซลล์มะเร็งได้โดยไม่ทำลายเซลล์ปกติ เช่น การหยุดการเจริญเติบโตของหลอดเลือดใหม่ที่เข้าไปเลี้ยงเซลล์มะเร็ง การเตรียมภูมิคุ้มกันเลือกเฉพาะเซลล์มะเร็ง และทำลายหรือยับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง การกระตุ้นภูมิคุ้มกันของผู้ป่วยให้ทำลายเซลล์มะเร็ง ที่สำคัญ คือ การเน้นการบรรเทาปวด และความทุกข์ทรมานอื่น ๆ ทั้งทางด้านจิตใจและอารมณ์

การพยากรณ์โรค การรักษาในระยะเริ่มแรกด้วยการผ่าตัด ทำให้หายขาดได้ ในรายที่มีการลุกลามออกมาทะลุเนื้อเยื่อด้านนอกของลำไส้ และต่อมน้ำเหลืองข้างเคียง การผ่าตัดร่วมกับการใช้ยาเคมีบำบัด หรือรังสีบำบัดสามารถช่วยให้มีชีวิตรอดยืนยาวได้นานหลายปี โดยทั้งหมดขึ้นอยู่กับ ระยะของโรคมะเร็ง การผ่าตัดเอาก้อนมะเร็งออกหมดไหม ระดับ CEA ในกระแสเลือดก่อนการรักษา การกลับมาเป็นซ้ำ รวมถึงสุขภาพทางกายและจิตใจของผู้ป่วย